

POHJOISSUOMENKARJAN MAIDON OMALEIMAISUUDEN HYÖDYNTÄMINEN

LAPPARI – hanke

Päivi Soppela ja Anne Tuomivaara
Arktinen keskus, Lapin yliopisto

Työpaja 16.05.2017

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

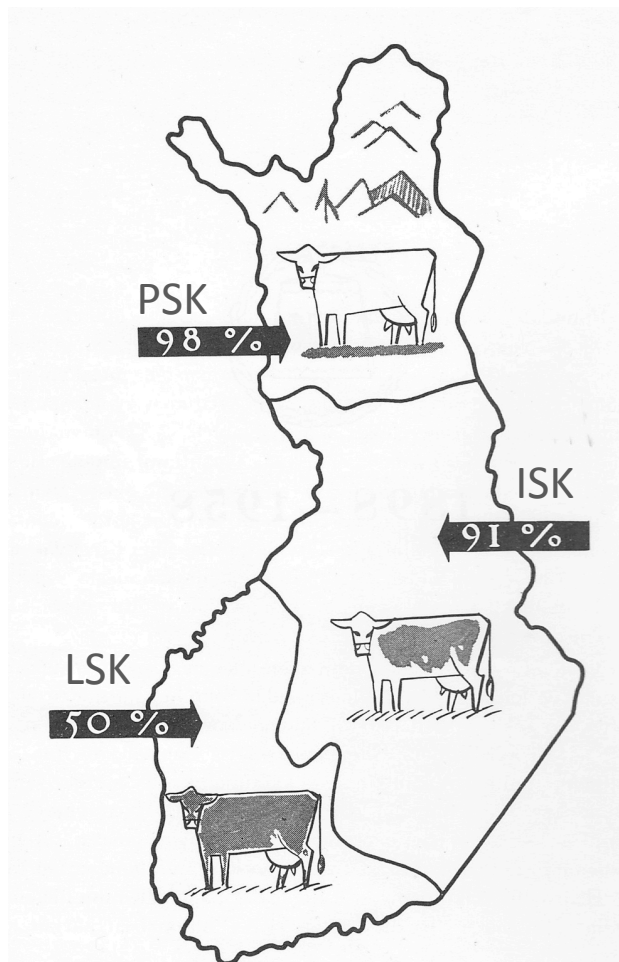
Pohjoissuomenkarja eli lapinlehmä

Pohjoiseen ilmastoon ja ympäristöön
sopeutunut alkuperäisrotu

©Lappari

Yleinen Lapissa vielä ennen sotia

Suomenkarjan osuus alueen koko nautakarjakannasta maan eri osissa.

(Lähde: Suomenkarjan jalostusta 60 vuotta, 1958)

Kuva 92. Runsastuotantoinen pohjoissuomalainen lehmä.
Lahden kotieläinnäyttely 1927 (Poijärvi 1928).

- 1905: Kantakirja ja Pohjois-Suomen karjanjalostusyhdistys
- 1930-luku voimakkaan kehityksen aikaa

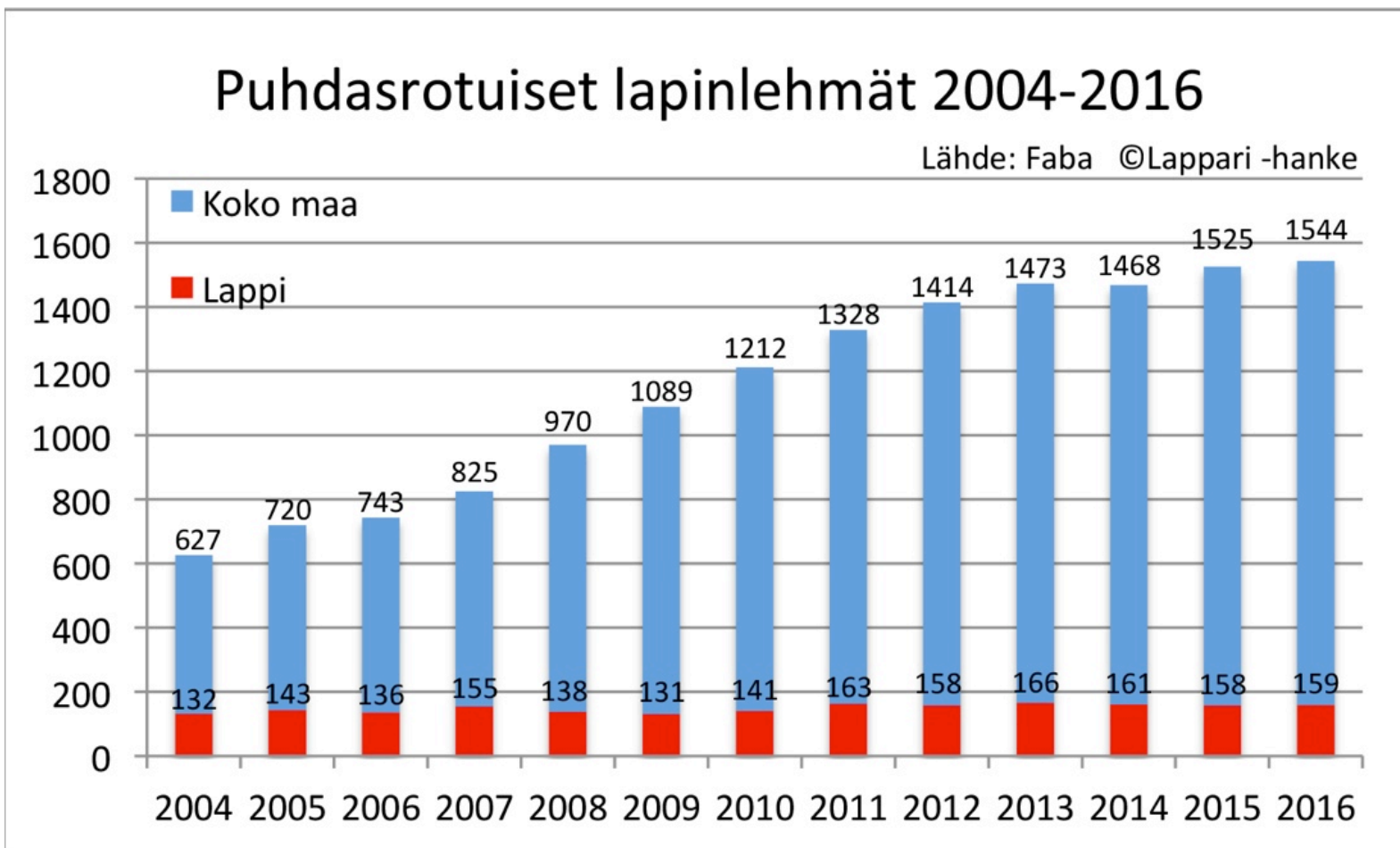
Sotien ja evakkojen aika

- Suuret menetykset sotien ja evakkojen aikana
- Lapin sodan aikana esimerkiksi Inarin, Utsjoen ja Petsamon lapinkarjat menetettiin kokonaisuudessaan
- Kanta alkoi nopeasti hävitä 1950-luvulta alkaen ja korvautua runsastuottoisemmilla kaupallisilla roduilla

Nykytilanne

LAPPARI –hankkeen taustaa

Arktinen arkki –tutkimushanke (2015-2018):
Ihmisten ja eläinten sopeutuminen arktiseen
ympäristöön: luonnon ja kansan suorittama valinta.
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt_en/projects/arcticark

Suomen Lapissa:

Lapinlehmien kasvattajien haastattelut; perinteinen ja käytännön tieto

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

ARKTINEN TUTKIMUSOHJELMA
ARCTIC RESEARCH PROGRAMME

Arktinen arkki –tutkimushanke

- Entisten ja nykyisten karjankasvattajien haastattelut

“Paljon hävisi sodassa ja evakossa”

“Maitoa perheelle”

“Valkoinen Ihme”

“Voitko kuvitella, yksi lehmä– 19 vasikointia!”

“Läheinen ystävä”

“Jäi tuontiroitujen jalkoihin”

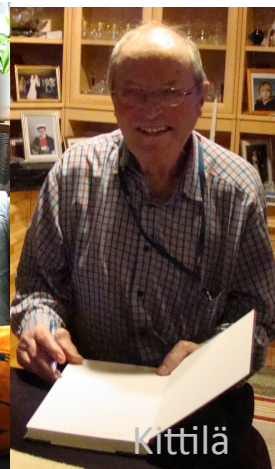
Rovaniemi

Arpela

Jerisjärvi

Kittilä

“Parasta juustoa mitä voipi saada”

“Vaatimaton ravintonsa suhteen”

Kuvat:
Päivi Soppela

Rovaniemi

Kiiminki

Arktinen arkki –tutkimushanke

- Nykyisten karjankasvattajien haastattelut

"Elämäntapa, diversiteetti"

Ranua

"Arvot, luomutuotanto"

Kiiminki

Pelson vankilatilan
geenipankki

- Lapinlehmiä yleensä muun (suomen)karjan lisäksi
- Huoli kannan tulevaisuudesta

Kuvat: Päivi Soppela

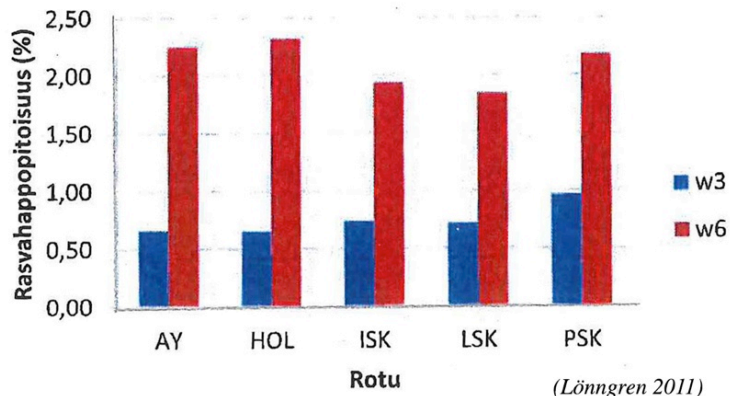
Lapinlehmän maidon tuottajana

- Keskituotos 5600 kg (2015)
- Rehunkäyttöönä nähden pystyy tuottamaan hyvin maitoa
- Laiduntaa monenlaisessa maastossa ja monipuolisesti

©Lappari

Lapinlehmän maito

- Maidon valkuais- ja rasvapitoisuus korkeampi kuin valtaroduilla (3,5 % proteiinia, 4,4% rasvaa; tuotosseurantakarjat 2015)
- Rasvahappokoostumus suotuisa, omega-3/omega-6–rasvahappojen hyvä (Lönngren 2011)
- Maito on erittäin hyvin juoksettuvaa ja juustoutuvaa johtuen mm. korkeasta kaseiinipitoisuudesta
- Kotitarvetuotteita, mm. leipäjuusto, viili, jukurtti
- Vähän saatavilla raakamaitona

LAPPARI –hankkeen tavoitteet

- Kartoittaa lapinlehmäkarjojen määrää, sijaintia ja maidon tuotantoa Lapissa ja lähialueilla
- Selvittää lapinlehmän maidon jatkojalostuksen nykytilaa
 - Tilastot
 - Kyselytutkimus

Kuva: Anne Tuomivaara

LAPPARI –hankkeen tavoitteet

- Koota tietoa lapinlehmän maidon **jatkojalostuksesta kiinnostuneista**
- Koota yhteen lapinlehmän ja muiden alkuperäisrotujen maidosta tehtyjä **tutkimuksia** ja saattaa ne helposti hyödynnettävään muotoon
- Kehittää **verkostoa** lapinlehmän maitoa tuottavien ja jalostavien kesken

LAPPARI –hankkeen tavoitteet

- Kartoittaa **matkailuyritysten** kiinnostusta lapinlehmän maitoon ja siitä tehtäviin jalosteisiin sekä lapinlehmän kulttuurihistorialliseen **tarinaan**

LAPPARI –hankkeen toiminta

LAPPARI –hankkeen tiedonkeruu

TILASTOTIEDOT

- lapinlehmien määrät, tuotokset, sijaintipaikat

KYSELYTUTKIMUS

- Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maitotilalliset
- maidontuotannon nykytila ja potentiaali

HAASTATTELUT

- Karjanomistajat
- Jalostajat
- Matkailuyrittäjät

BENCHMARKING

- Maidon tuotannon ja tuotteistamisen mallikäytännöt muualla

LAPPARI –hankkeen tulokset

- ✓ Toimijaverkosto
- ✓ Toimintamalli
 - ✓ Mikä olisi paras toimintamalli lapinlehmän maidon erilliskeräyksen, tuotteistamisen ja jatkojalostuksen kannalta?
 - ✓ Onko riittävästi tuotantoa, miten voidaan lisätä?
 - ✓ Minkälaisia tuotteita voidaan valmistaa?
 - ✓ Miten ja mistä tuotteille löytyy markkinat?
 - ✓ Mitä osaamista tarvitaan lisää, mistä sitä saadaan?
- ✓ **Tietopaketti**, jossa kaikki hankkeen aikana saatu tieto, mukaan lukien työpajat
- ✓ **Lapinlehmäkanta nousuun!**

Työpaja 16.05.2017 Arktinen keskus

Aamupäivän sessio, pj. Päivi Soppela

10.00 – 10.30 Lappari –hankkeen esittely ja benchmark-matkan terveisiä

Päivi Soppela ja Anne Tuomivaara, Lappari-hanke, Arktinen keskus,
Lapin yliopisto,

10.30 – 11.00 Lapinlehmän historia brändin raaka-aineena

Juha Kantanen, Luonnonvarakeskus, Vihreän teknologian yksikkö,
Jokioinen

11.00 – 11.30 Elämää alkuperäiskarjan ehdoilla

Aino Keränen, Vesalan luomutila, Kiiminki

11.30- 12.00 Maatiaisat maailmalle, eli kuinka perinnekarjan maito tuotteistetaan

Raija Kauppinen, Minimeijeri/Kainuun Country Food Oy

12.00 – 12.55 Lounas (omakustanteinen 11,20 euroa).

Iltapäivän sessio, pj. Juha Kantanen

12.55- 13.30 Lapinlehmälle rehua tarpeen mukaan (etäluento)

Marketta Rinne, Luonnonvarakeskus, Vihreän teknologian yksikkö,
Jokioinen

13.30 – 13.50 Lähiruoka osana matkailijan kokemusta

Monica Lüthje, Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

13.50- 14.30 Työpaja, pj. Mervi Honkatukia, Luonnonvarakeskus, Vihreän
teknologian yksikkö, Jokioinen

14.30 -15.00 Työpajojen purku ja yleiskeskustelu sekä päätöskahvi

Kiitos!

Päivi Soppela, hankkeen johtaja p. 0400 138805
paivi.soppela@ulapland.fi

Anne Tuomivaara, projektikoordinaattori p. 040 4844 160
anne.tuomivaara@ulapland.fi

www.arcticcentre.org/lappari

